



**Complexnummer: 506110**

Smallepad 5  
3811 MG Amersfoort  
Postbus 1600  
3800 BP Amersfoort  
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56  
E info@cultureelerfgoed.nl

#### Complexnaam

Vaeshartelt

#### Aantal complexonderdelen

5

#### Monumentnummers van complexonderdelen

506108, 506111, 506112, 506113, 506114

#### Woonplaats

Maastricht

#### Gemeente

Maastricht

#### Provincie

Limburg

#### Locatie van het hoofdobject

Weert 9, 6222 PG te Maastricht

#### Complexomschrijving

##### COMPLEXOMSCHRIJVING

BUITENPLAATS VAESHARTELT. Ten noordoosten van Maastricht gelegen historische buitenplaats met uit 1739 en de eerste helft van de 19de eeuw daterend L-vormig groot buitenhuis; een tuinmuur verbindt het huis met de eveneens L-vormige en vermoedelijk ook uit 1739 daterende bedrijfsgebouwen waardoor de beslotenheid en de plattegrond van een Limburgse kasteelhoeve is ontstaan. Voorts behoren tot het complex een ten zuiden van het kasteel gelegen 18de eeuwse boerderij (de "witte boerderij"; gesloopt), een ten oosten gelegen inrijpoort uit het midden van de 19de eeuw en de daarbij gelegen portierswoning uit 1906, alsmede een in landschapsstijl aangelegd park, dat is ingepast binnen een oudere aanleg van enkele bomenlanen en een Sterrebos.

De naam Vaeshartelt is vermoedelijk afgeleid van de 14de eeuwse eigenaar Servaas van Mulcken, die een deel van het bos van Hartelt bezat; vanaf het einde van de 14de eeuw is er sprake van Vaeshartelt, d.i. Hartelt van Vaes; na de Maastrichtse familie van Mulcken erfde het geslacht Cortenbach de buitenplaats, en na meer dan twee eeuwen in eigendom van die familie te zijn geweest, behoorde de buitenplaats korte tijd toe aan de Nassau's, en vervolgens aan de familie Van der Veecken en vanaf 1735 aan Rudolf Sturler, kolonel van het regiment van de Zwitserse garde, dat toen in Maastricht in garnizoen lag; deze liet de oostvleugel bouwen of verbouwen. Vaeshartelt werd in 1803 het eigendom van Jacques Pierre Nolens en hij gaf vermoedelijk opdracht de noordvleugel te bouwen.

Toen Koning Willem II (1792-1849) in 1841 de provincie Limburg bezocht, ontmoette hij ook Petrus Regout, de oprichter van de Kristal, Glas- en Aardewerfabrieken "de Sphinx"; de Koning gaf de wens te kennen dat hij een buiten in de omgeving van Maastricht

\* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

\*\* Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument



wilde bezitten; in december 1841 kocht P. Regout als gemachtigde van de koning Vaeshartelt van de erfgenamen van Francis Felix, graaf de Grimaudet de Rochebouet. Volgens de overlevering verbleef Koning Willem II slechts tweemaal veertien dagen op Vaeshartelt; de ingangspartij in de oostvleugel werd voorzien van een sluitsteen met een kroon en de inscriptie W II en 1841, het jaartal van de aankoop; de poort werd uitgevoerd in natuursteen met daarop een fronton en klok.

Na het overlijden van de Koning kocht P. Regout in 1851 Vaeshartelt; vele werken aan het huis en park liet hij uitvoeren: aan de zuidzijde van de noordvleugel kwam een rooksalon (zgn. Fumoir) tot stand; het park en de grote vijver werden aangelegd in 1853; overigens gaf hij ook de bouwopdracht voor Klein Vaeshartelt, een villa op enige afstand van (Groot) Vaeshartelt,

en de nog bestaande buitenplaatsen Petite Suisse en Grande Suisse; deze drie huizen bewoonde hij niet zelf doch hij verhuurde ze. Petrus Regout overleed in 1878; zijn zoon Johan Hubert Gustaaf liet de koepelvormige bekroning boven de ingangspartij aanbrengen door de Brusselse architect Baer.

In 1954 werd Vaeshartelt eigendom van de gemeente Maastricht, die het in 1956 weer doorverkocht.

De buitenplaats Vaeshartelt is gesitueerd ten noordoosten van Maastricht, thans onmiddellijk ten westen van de spoorlijn Maastricht-Sittard, en maakt als zodanig deel uit van een landgoederenzone tussen Meerssen en Maastricht, waarvan het ontstaan voor een groot deel werd gerealiseerd door Petrus Regout.

Het kasteel is centraal gelegen op de gelijknamige buitenplaats en is daarvan visueel tevens de kern; van de L-vormige bedrijfsgebouwen (koetshuis met stalgebouw) is een deel in 1994 vervangen door nieuwbouw, die niet onder de bescherming valt.

Het complex omvat tevens het landschapspark Vaeshartelt, tot stand gekomen vanaf de 18de eeuw en in 1853 naar een ontwerp van de Belgische tuinarchitect J. Gindra gewijzigd in een 19de eeuws landschapspark met grote langgerekte vijver, waarbij een compositorische eenheid is gevormd met de 18de eeuwse bomenlanen aan de oost-, west-, en zuidzijde, en het 18de eeuwse Sterrebos ten westen van het huis. In deze achttiende eeuwse patronen is Gindra's parkaanleg in 1853 weloverwogen ingepast.

Op de bij de omschrijving behorende kaart is de omgrenzing van het complex alsmede de aanduiding van de onderdelen aangegeven.

#### Waardering

De historische buitenplaats Vaeshartelt is in cultuurhistorisch opzicht van groot belang, vanwege

- het uit de 18de en 19de eeuw daterende L-vormige hoofdgebouw, dat goed bewaard is, en waarvan de vorm, de plattegrond en de gevels karakteristiek zijn voor de tijd van ontstaan; waarvan de interieurs van kunsthistorische waarde zijn en eveneens goed bewaard; het vermoedelijk uit dezelfde tijd daterende en door tuinmuren met het woongedeelte verbonden koetshuis met stal, dat tezamen met het hoofdgebouw een hof omsluit; welke bouwwerken typologisch belangrijk zijn, alsmede zeldzaam en authentiek, en visueel de kern van de buitenplaats vormen;

- de historische tuin- en parkaanleg in 19de eeuwse landschapsstijl, waarin oudere elementen zoals de 18de eeuwse bomenlanen en het 18de eeuwse Sterrebos harmonieus zijn ingepast; de gezichten vanuit het huis op het park zijn zeer waardevol; het landschapspark is van zeer grote cultuurhistorische waarde als uitdrukking van een culturele, sociaal-economische landschappelijke en typologische ontwikkeling met een groot innovatief karakter; de tuinarchitectuur van Vaeshartelt is van zeer grote waarde voor de geschiedenis van de Nederlandse tuinarchitectuur, is tevens van groot belang voor het oeuvre van tuinarchitect J. Gindra, en beschikt bovendien over

\* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

\*\* Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument



zeer hoogwaardige esthetische kwaliteiten. De tuinaanleg van Vaeshartelt is een essentieel onderdeel van de buitenplaats, vanwege de situering is deze ook ten zeerste verbonden met de reeks landgoederen tussen Maastricht en Meerssen en daardoor van zeer bijzondere betekenis voor het aanzien van de streek. Zowel de 18de eeuwse aanleg als het 19de eeuwse landschapspark van Gindra zijn in redelijk tot hoge mate bewaard gebleven. Het geheel is van zeer groot belang in relatie tot de structurele en visuele gaafheid van de landschappelijke omgeving. De tuinaanleg van Vaeshartelt is in (tuin)architectuurhistorisch en typologisch opzicht uitermate zeldzaam.

- de oorspronkelijk 18de eeuwse boerderij annex woonhuis, die van cultuurhistorische waarde is
- de uit 1906 daterende poortwoning met architectuurhistorische waarde
- de uit het midden van de 19de eeuw daterende inrijpoort, welke van typologische waarde kan worden geacht
- de boerderij, het poortgebouw en de inrijpoort bezitten in combinatie met het hoofdgebouw tevens ensemblewaarde; de situering van deze onderdelen nabij de bomenlanen en het Sterrebos met de daarlangs voerende rondwandeling zijn tevens van waarde.

---

\* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

\*\* Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument



## Monumentnummer\*: 506108

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	07 juni 2004
Kadaster deel/nr	82765/32

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Maastricht	Maastricht	Limburg

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Maastricht	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Maastricht	I			3422

### *Omschrijving\*\**

HOOFDGEBOUW (zie kaart nr. 1)

Het in 1739 gebouwde huis is in twee bouwlagen opgetrokken uit witgesausde baksteen en met de voorgevel op het oosten gesitueerd; in 1841 is het voorzien van een monumentale ingangspartij, waarna het in de eerste helft van de 19de eeuw naar het noorden is uitgebreid tot een L-vormig gebouw; het oudste deel kan als een eenvoudig woonhuis in landelijke barok-stijl worden aangeduid, terwijl de noordvleugel uit de eerste helft van de 19de eeuw als neo-klassicistisch kan worden gekarakteriseerd.

### EXTERIEUR HOOFDGEBOUW

#### Voorgevels

Opgetrokken deels uit wit gesausde baksteen, deels natuursteen; alleen de oudste linker partij is onderkelderd; de mansardekappen zijn met leien gedekt; geprofileerde gootlijst op klossen; op het dakvlak vijf vierruits dakkapellen met een eenvoudig tympaan; aan de rechter zijde van de oostvleugel bevindt zich een toren met een poort die dateert van 1841; links naast deze ingang acht venstertraveeën, rechts drie traveeën; in de traveeën T-vensters gevat in Naamse steen. De plattegrond van de oostvleugel vertoont een lichte knik, die begint rechts naast de poort, en bevat bovendien rechts een uitspringende hoek (een voormalig torenachtig element met een andere hoogte van de bouwlagen dan het linker gedeelte); natuurstenen plint, die vanwege het iets hellende terrein, aan de rechterzijde smal is en geleidelijk naar links zich verbreedt; grote inrijpoort met dubbele houten deuren; de omlijsting van de poort is opgebouwd uit segmentblokken met in de sluitsteen W II 1841; de toren boven de poort kent natuurstenen geblokte pilasters, met lange horizontale blokken ertussen; boven de poort een T-venster, een tympaan en een éénwijzer-uurwerk; de in 1890 opgetrokken gecementeerde vierkante koepeltoren boven het tympaan heeft een eveneens uit horizontale blokken opgetrokken

\* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

\*\* Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument



gevelveld tussen geblokte pilasters; in het gevelveld een houten vierlicht met rondboog aan de bovenzijde, en met zesruits roedenverdeling; koepeldak in helmvorm met leien bedekt, daarin oeuil-de-boeuf; houten klokketorentje er boven, rustend op vier kolommetjes; op het torentje tympaan en windvaan waarin de Hollandse leeuw, daterend uit de tijd dat Koning Willem II eigenaar was; in het torentje een luidklok. Twee cementstenen vazen voor de ingang, alsmede een grote natuurstenen bord met daarop de vermelding van de overdracht van Vaeshartelt door de erven Grimaudet de Rochebouet aan Willem II.

Het uitspringende deel rechts heeft in de linker zijgevel zowel op de begane grond als op de verdieping smalle vensters, beneden rond en boven recht gesloten; natuurstenen hoekpilasters en een natuurstenen cordonlijst ter hoogte van de aanzet van de bogen van de vensters; de verdiepingsgevel is iets terugliggend ten opzichte van die van de parterre; de voorgevel kent twee rondboogvensters met Empire-indeling op de parterre, en twee rechtbeëindigde vensters op de verdieping; laatstgenoemde vensters bezitten smalle gietijzeren hekjes; de sluitstenen van de vensters op de parterre zijn voorzien van een voluut met bladmotief, die op de verdieping hebben een diamantversiering; geblokte pilasters (met basement en kapiteel) naast de vensters op de parterre, en aan de uiteinden van de gevelvelden op parterre en verdieping; op de hoekpilasters van die van de parterre in een verdiept veld aangebrachte rosetten; boven de vensters op de verdieping kroonlijst en geprofileerde natuurstenen lijst; tandlijst onder goot, dakkapel met tympaan.

De pronkgevel aan de noordvleugel heeft op de begane grond een middenpartij van natuursteen bestaande uit drie traveeën, daarnaast aan beide zijden vier traveeën met tussen en boven de vensters (witgesausde) baksteen; de verdieping heeft eveneens een middenpartij van natuursteen, en bevat in de venstertraveeën hoofdzakelijk natuursteen met slechts smalle muurgedeelten tussen de vensters, uitgevoerd in (witgesausde) baksteen; op de parterre rondboog Empire-vensters, en op de verdieping recht beëindigde dito vensters in natuursteen-omlijsting met sluitstenen, als hiervoor beschreven; geblokte pilasters op de parterre en gladde pilasters op de verdieping; de pilasters zijn op de basementen twee aan twee gegroepeerd, die van de parterre hebben bovendien tussen telkens twee pilasters doorlopende kapitelen; onder de vensters als borstwering rechthoekige natuurstenen platen met daarin verdiepte velden; gietijzeren hekjes voor de vensters op de verdieping; de middenpartij heeft op de begane grond een dubbele rondboogdeur en twee rondboognissen, omlijst door geblokte pilasters op basementen, met erboven in verdiepte velden een guirlande; boven de deur eveneens een guirlande; op de verdieping een deur in rijk geornamenteerde rondboog tussen brede vlakke pilasters met rond ornament in het midden, en aan beide zijden een Empire-venster (deze vormen corresponderen met die van de nu weer in het zicht gebrachte voormalige achtergevel, die weliswaar door de aanbouw van de Fumoir geen buitengevel meer was, echter door het aanbrengen van geschilderd behang een tijdlang ook als wand niet meer zichtbaar was); in het grote tympaan boven de middenpartij spaakvenster in natuurstenen 'tros'omlijsting; omstreeks 1865 toegevoegde gietijzeren rijk geornamenteerde serre - met erboven groot balkon - voor de ingang; twee dakkapellen met segmentboogvormig tympaan en wangen met voluten.

Het INTERIEUR van de noordvleugel is in een rijke Empire-stijl uitgevoerd, waarvan de schoorsteenmantels, de lambrizingen en de plafonds getuigen. Opmerkelijk is de zgn. Ronde, een ronde, op het park uitzijnde zaal met halfronde nissen en vier dubbele deuren in de wanden. In de in 1865 aangebouwde Fumoir op linnen geschilderde landschappen o.a. van Jules Lefevre uit 1866.

Haaks aansluitend aan de noordvleugel een nieuwgebouwd verbindingslid naar de voormalige stallen; links daarvoor een nu vrijstaande natuurstenen inrijpoort, vervolgens het verbindingslid, en dan weer een poort (in tegenstelling tot de vorige is deze dichtgezet) in een gedeeltelijk gehandhaafde oude stalmuur, waarachter een recent gebouwd verblijfsgebouw verrijst. De uit 1994 daterende onderdelen worden geacht niet in de bescherming te zijn begrepen.

Zijgevels In westelijke zijgevel van de noordvleugel twee geschilderde schijnvensters op de verdieping. In zuidgevel van de oostvleugel

\* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

\*\* Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument



keldertoegang in natuurstenen omlijsting.

Achtergevels De westgevel met de poort kent zes traveeën met T-vensters, waarvan er één links op de begane grond de poortdoorgang bevat, die is voorzien van het wapen van Regout in de sluitsteen; erboven bevindt zich een venster; boven de poort zowel links als rechts naast de koepel een hoge in blokmotief gecementeerde schoorsteen; van de vijf venstertraveeën naast de poort wordt de middelste op de parterre ingenomen door een huisdeur met het jaartal 1739 erboven en een natuurstenen trap van vier ronde treden ervoor; de neo-klassicistische achtergevel van de andere vleugel is door de aanbouw in 1865 in opdracht van de industrieel Petrus Regout van een rooksalon - de zogenaamde Fumoir - aan die zijde inpandig geworden, de jongere achtergevel heeft vier venstertraveeën waarin in natuursteen gevatte T-vensters; één venster op de verdieping (het tweede van links) is dichtgezet.

Tegen de linkerzijde van het in 1739 gebouwde gedeelte sluit een (aan de bovenzijde recht beëindigde) tuinmuur aan -waartegen in 1906 vijf garages zijn gebouwd - die zich haaks voortzet, en een hoge bakstenen inrijpoort kent, daarmee de verbinding vormend tussen woonhuis en koetshuis; de garages zijn voor de bescherming van ondergeschikte betekenis. Tegen de linkerzijde van het koetshuis sluit een tuinmuur met steunberen aan; de afdekking aan de bovenzijde heeft de vorm van een ezelsrug en is uitgevoerd in mergel.

Het KOETSHUIS is L-vormig en dateert vermoedelijk eveneens uit 1739 (en is sindsdien meermalen gewijzigd); thans is het door een in 1994 gebouwde eetzaal en verbindingslid met de noordvleugel verbonden; deze eetzaal wordt niet in de bescherming begrepen; recht naast de hoge bakstenen inrijpoort (in de tuinmuur) een dichtgezette toog en nieuwe vierkante vensters; rechts een deur in natuursteenomlijsting en nog een oorspronkelijk vierkant venster; voorbij de hoek een grote inrijpoort met dubbele houten deuren in natuursteenomlijsting; dakkapellen aan de dakvlakken toegevoegd; aan de zuidgevel van het koetshuis boven tralievensters; links een voormalige woning; aan de westgevel stalramen en een tweede voormalig woongedeelte; op het dakvlak zijn dakkapellen en een lichtstrook toegevoegd.

*Hoofdcategorie*

Kastelen, landhuizen en parken

*Subcategorie*

Kasteel, buitenplaats

*Functie*

Kasteel

\* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

\*\* Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument



## Monumentnummer\*: 506111

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	07 juni 2004
Kadaster deel/nr	82764/144

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Maastricht	Maastricht	Limburg

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Maastricht	I			4317
Maastricht	I			3588
Maastricht	I			4184
Maastricht	I			3985
Maastricht	I			4186
Maastricht	I			3586
Maastricht	I			3902
Maastricht	I			4158
Maastricht	I			4157
Maastricht	I			3422
Maastricht	I			3585
Maastricht	I			3587
Maastricht	I			3705
Maastricht	I			4185
Maastricht	I			4014
Maastricht	I			4015

### *Omschrijving\*\**

HISTORISCHE PARK- EN TUINAANLEG. (zie kaart nr. 2)

Vaeshartelt heeft een voor de regio Maastricht-Aken-Luik typische 19de eeuwse parkaanleg, ingepast in een 18de eeuws stramien van rechte lanen met bomenrijen. Het oudere formele patroon van de aanleg rondom het huis is niet tot stand gekomen op grond van zuiver tuinarchitectonische overwegingen, maar heeft zich geleidelijk ontvouwd in nauwe samenhang met het agrarisch beheer en gebruik van het buitengoed. Dit rechthoekige patroon van lanen en bomenrijen benadrukt tegelijkertijd de verbondenheid met de

\* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

\*\* Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument



nabijgelegen landgoederen. Opvallend is het zuidwestelijk van de bebouwing gelegen, door lanen gevormde carré: een voormalige rondwandeling. Deze lanen zijn georiënteerd op het westen, zuiden en oosten. Ten noordwesten van het huis ligt het 18de eeuwse Sterrebos, een vierkant perceel bos met (voorheen) een stervormig lanenpatroon en een centraal kruispunt, oorspronkelijk bedoeld voor de houtkap.

Tussen 1830 en 1850 nam de transformatie van het agrarisch georiënteerde landgoed tot luxueus buitengoed een aanvang, een en ander op initiatief van graaf de Grimaudet de Rochebouët. De bomenlanen werden opnieuw beplant, met uitzondering van de statige lindenallee (de bomen staan zowel in de breedte als in de lengte op 10 m uit elkaar) aan de oostelijke toerit. Deze lindenallee wordt buiten de toerit, aan de oostzijde van de spoorwegovergang, met eiken voortgezet als zuidelijke omzoming van de historische buitenplaats Kruisdonk. De op het westen gerichte laan bezuiden het Sterrebos kreeg een beplanting met groene beuken, de op het zuiden gerichte laan in het verlengde van de korte laan met paardekastanjes (die in de breedte 9 m uit elkaar staan en in de lengte 12 m) werd voorzien van rode beuken. Langs de rijweg, onmiddellijk ten oosten van de huidige vijver, bevindt zich een eikendreef. De sloten en grachten die het terrein doorkruisten werden omgevormd en opnieuw verdeeld. Daardoor ontstond een heldere uitleg en inrichting van het natuurlijke landschap in de verte via het rechthoekig patroon van de cultuurgronden (hakhout, boomgaarden) aan de zuidelijke en westelijke zijde naar de formele rechthoekige tuinaanleg met rondwandeling in de directe nabijheid van het huis. In de eerste helft van de 19de eeuw was de directe omgeving van het huis in gebruik als ruimte ter verpozing. Ten noorden en oosten van de bebouwing lagen grote bloemperken en een ruime tuin (weiland), zich uitstrekkend tot aan de vijver. In hoeverre wandelpaden door het gazon en langs het water waren uitgestippeld is onzeker. Het weiland voor de boerderij aan de zuidkant van de lindenlaan en het weiland aan de noordzijde van de vijver (de Bloemenhof) werden verpacht. Onder Regout vonden de verpachting van de laatstgenoemde twee weilanden een continue doorgang, hetgeen wijst op een voortzetting van de agrarische functie.

Aan deze situatie paste Gindra zijn ontwerp van het landschapspark aan. Het meer recreatieve karakter van zijn park werd in 1853 zorgvuldig ingepast in de ruimte die de bedrijfsvoering op het buitengoed daartoe openliet; het park omvatte hetzelfde omsloten terrein, dat van oudsher reeds een recreatieve tuinfunctie had. Gindra paste daarbij, in navolging van onder meer de Duitse tuinarchitect W.F. Weyhe (verantwoordelijk voor de tuinaanleg van kasteel Amstenrade, waar Gindra tuinbaas/hovenier was geweest), het principe van afscheiding tussen natuurlijk landschap en de kunstmatige parkaanleg toe door gebruik te maken van uitheemse boomsoorten en door het park af te schermen met een dichte (onder)begroeiing, doorsneden door enkele vista's.

Nieuw voor Gindra was de inpassing van de bestaande vijver in het ontwerp. Achter dit water kwam de eigenlijke begrenzing van het park te liggen; de noordelijke pachtweide (Bloemenhof) hoorde niet tot het park en diende bij voorkeur daarvan afgescheiden te worden. Net zoals bij zijn vorige ontwerpen stond de in zichzelf gekeerdheid bij dit ontwerp - hoewel veel beperkter van omvang - centraal. Derhalve zijn thans zowel de noordelijke weide als de weide bezuiden de oostelijke lindenallee van grote beeldondersteunende waarde voor het geheel; zij accentueren de in zichzelf gekeerdheid van Gindra's aanleg.

Voor de afscheiding van de noordelijke weide en park vond Gindra een oplossing door de vijver als het ware in twee delen te delen; een in verhouding vrij smalle waterloop langs de rijweg aan de oostzijde met de bocht mee tot ongeveer halverwege het tuin-weiland - in de Engelse traditie van een 'oneindige rivier' - en de grote watervlakte (de echte vijver) aan de noordzijde, naar het uiteinde van het park toe. Langs de waterloop ligt de afscherming, een dichte begroeiing aan de binnenkant van het park met voorbij de bocht een ruime blik over het water naar de overkant; bij de vijver ligt ook de afscherming van het park met de cultuurgronden rondom aan de overkant, waardoor de vijver een meer wezenlijk onderdeel van het park vormt. Het tuin-weiland loopt naar de vijver toe iets op, waardoor vanaf de begane grond bij het huis de 'rivier' en het beginpunt van de vijver niet duidelijk zichtbaar zijn. De hoofdstructuur

\* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

\*\* Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument





van het park van Vaeshartelt wordt bepaald door drie zichtassen en een rondgaand pad. Een slenk beplant met bomen volgt een verbindingspad dwars over het gazon en deelt het park in tweeën, terwijl de ruimtelijke eenheid behouden blijft. De opbouw van het park wordt verder bepaald door diverse diagonale zichtassen en de lange lindenallee aan de oostkant. Het padenpatroon bestond hoogstwaarschijnlijk uit twee ruime, ellipsvormige bogen, waarbij het dwarse verbindingspad onderdeel was van beide bogen.

De meest noordelijke zichtas loopt van het huis naar het hoogste punt van het terrein, een kunstmatige heuvel achter de vijver. In werkelijkheid is deze heuvel een ijskelder, waar een paviljoen/theehuis op staat (thans ingestort) en waaromheen een pad loopt. Deze ijskelder met theehuis is door Regout gebouwd en vormt een belangrijk onderdeel van Gindra's parkontwerp. De tweede zichtas voert van het huis (de noordvleugel) recht over het gazon naar het water. De derde zichtas leidt het blikveld naar de bocht in de waterloop, enigszins gemaskeerd door de grote rode beuk voor de bebouwing.

Twee 'pleintjes' verlevendigen het beeld en spelen een rol in de diagonale zichtassen van het park. Het eerste lag in de uiterste hoek bij de ingangspoort, het tweede in de bocht van de waterloop. Dit laatste 'pleintje' was geaccentueerd door een aantal fijnsparren. Tussen de grenzen van het park en het rondgaande pad is overal een begroeiing aanwezig, die van aard en samenstelling sterk wisselt. Aan de binnenzijde van het tracé zijn langwerpige stroken van verschillende, rijk gevarieerde boomsoorten geplant. Diverse groepen naaldbomen (spar, lariks, den, cypres) en loofbomen zijn goed te onderscheiden. Solitaires - veelal uitheemse soorten - staan verspreid langs de lindenallee en voor de vijver. Het soortenbestand van de bomen vertoont een opvallende gelijkenis met Gindra's aanleg voor het park bij kasteel Waleffe: tulpenboom, paardekastanje, larix, italiaanse populier (niet meer aanwezig), treurbeuk, en verschillende andere soorten. Tegenwoordig wordt de vijver onder meer omzoomd door plataan- hybriden; gewone, bonte, noorse en veder-esdoorn; zwarte elzen; prunussen; inlandse kers; lijsterbes; Amerikaanse eik, winterik; mammoetboom; taxus; fijnsparren; Koreaanse zilversparren; paardekastanje; Europese larix; weymouth-den; chamaecyparsoort; gewone en bruine beuk; es; moerascypres; boswilg, treurwilg, schietwilg; treurberk; buxus; iep; atlasceder; acacia; gewone abeel; christusdoorn; tulpenboom. Gindra's parkaanleg strekte zich niet aan de zuidzijde van de bebouwing uit; zijn aanleg hield op bij de korte paardekastanjelaan. Vanaf de definitieve verhuizing van Petrus Regout naar Vaeshartelt, begin jaren zestig van de negentiende eeuw, ondergingen buitengoed en met name het park - zonder enige relatie met het oorspronkelijke parkontwerp van Gindra - een transformatie tot één groot 'theaterdecor', met het oog op een commerciële recreatieve exploitatie. Theatrale decoratie van het park in de vorm van fonteinen, beelden, vazen, kleinschalige bouwwerken e.d. was het gevolg. Beelden zonder een allegorisch karakter, uitsluitend als representatie van macht en rijkdom van Regout en als zodanig slechts imitaties van een vroegere toepassing. Het park werd de setting voor de "follies" en standbeelden, veelal afgietsels en kopieën. Vooral de waterpartijen, cascade en fonteinen bepaalden het concept van Regout pleziertuin. In deze periode werd het halfronde waterbekken op de overgang tussen park en Sterrebos aangelegd. Midden in de vijver verrees een pagode-achtig badhuis (thans verdwenen), met de oever verbonden door een of meerdere loopbruggen. Ook werd een overdaad aan kleine paden dwars door het gazon gelegd. Vaeshartelt werd het middelpunt van een complex van vier landhuizen (Grand Vaeshartelt, Petit Vaeshartelt, Grande Suisse en Petite Suisse), onderling verbonden door bomenlanen. Het park van Vaeshartelt werd tevens opengesteld voor het publiek.

Binnen enkele jaren na Regout's overlijden in 1878 was het grootste deel van de parkversiering niet meer aanwezig. Ook de meeste tuinbouwsels waren geen lang leven beschoren. De ijskelder plus theekoepel, de brug en een beeld in de bocht van de vijver overleefden, maar zijn in ruïneuze staat. De paden uit het weiland "de Bloemenhof" verdwenen weer.

Na de dood van Petrus Regout in 1878 werd het park met grote spoed ontmanteld; alle sporen van fonteinen en bouwsels werden zorgvuldig uit de parkaanleg verwijderd, meer en meer percelen rondom de bebouwing kregen de bestemming hoogstamboomgaard.

\* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

\*\* Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument



Verscheidenen smalle waterlopen en sloten werden in die periode ingekort en/of gedempt.

De contouren en de ruimtelijke opbouw van Gindra's originele ontwerp voor het landschapspark Vaeshartelt zijn, ondanks de vele, vaak ingrijpende wijzigingen, tot op de dag van vandaag min of meer bewaard gebleven en in zekere zin zelfs versterkt door het volgroeien van de bomen. De hoofdstructuur van het park wordt nog altijd bepaald door het rondgaande pad en de zichtassen, door de met bomen beplante slenk in het midden, de afscheiding van het park van het omringende landschap en talrijke verspreid staande solitaires. Ook wordt het huis Vaeshartelt nog steeds omringd door hoogstamboomgaarden, weilanden en bosperceel, die voor Gindra's tuinaanleg van grote landschappelijke, cultuurhistorische en beeldondersteunende waarde zijn. Hoewel de uitbreiding van de Beatrixhaven en bedrijfscomplexen een groot gedeelte van het buitengoed in beslag hebben genomen, is de intieme relatie tussen het huis en het park in stand gebleven.

De kern van het buitengoed heeft haar naar binnen gerichtheid behouden. De oude infrastructuur (de bomenlanen) en de kern van het buitengoed (bebouwing, tuinen, Sterrebos en landschapspark) hebben weinig van de vroegere compactheid en allure verloren.

*Hoofdcategorie*

Kastelen, landhuizen en parken

*Subcategorie*

Tuin, park en plantsoen

*Functie*

Historische aanleg



## Monumentnummer\*: 506112

Status rijksmonument  
Inschrijving register\* 07 juni 2004  
Kadaster deel/nr 82764/97

Woonplaats\* Maastricht  
Gemeente\* Maastricht  
Provincie\* Limburg

Locatiennaam Maastricht  
Locatieomschrijving

Kadastrale gemeente\* Maastricht  
Sectie\* I  
Kadastraal object\*  
Appartement aanduiding  
Grondperceel 3902

### Omschrijving\*\*

BOERDERIJ (zie kaart nr. 3)

Uit de 18de eeuw daterende boerderij, op enige afstand ten zuiden van het hoofdgebouw gelegen, waarvan de schuur een zadeldak bezit met wolfseinden en gedekt is door pannen; de lange westgevel is opgetrokken uit mergel en baksteen in lagen; ijzeren stalramen van groot formaat; in het verlengde van deze gevel een langgerekte jongere schuur, en daarmee verbonden een woonhuis met dwarsnok, eveneens met pannen gedekt; de jongere schuur en het woonhuis zijn voor de bescherming niet van betekenis. Tegen de oostgevel van de schuur (evenwijdig daaraan en met de nok in dezelfde richting) aangebouwd woonhuis onder mansardekap met leien gedekt; over de twee bouwlagen hebben de oude vensters natuurstenen vensteromlijstingen; in de oostgevel van dit woonhuis drie dichtgezette poorten; boven de meest linkse een dichtgezet venster; dan op de begane grond een venster, aangebracht in een deur met natuursteenomlijsting die voor het overige is dichtgezet, en op de verdieping een dichtgezet venster; vervolgens twee toegevoegde huisdeuren met een T-venster erboven; in de volgende twee poorten zijn drielichten aangebracht met T-vensters erboven; de vensters en deur in de noordgevel zijn 20ste eeus.

Hoofdcategorie Boerderijen, molens en bedrijven  
Subcategorie Boerderij (M)  
Functie Boerderij(M1)

\* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

\*\* Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument



## Monumentnummer\*: 506113

Status rijksmonument  
Inschrijving register\* 07 juni 2004  
Kadaster deel/nr 82763/200

Woonplaats\* Maastricht  
Gemeente\* Maastricht  
Provincie\* Limburg

Locatiennaam Maastricht  
Locatieomschrijving

Kadastrale gemeente\* Maastricht  
Sectie\* I  
Kadastraal object\*  
Appartement aanduiding  
Grondperceel 3422

### Omschrijving\*\*

POORTWONING (zie kaart nr. 4)

Ten oosten van het hoofdgebouw aan het begin van de toerit met de lindenallee nabij de spoorovergang gelegen uit 1906 daterende onderkelderde woning van één bouwlaag onder met leien gedekt afgeknot schilddak; rustica plint met kelderraampjes; hardstenen trap van zes treden naar de voordeur; trap voorzien van eenvoudige smeedijzeren leuningen; hardstenen deuromlijsting, zesruitsvensters in hardsteen gevat, hoekketting in rustica hardsteen; oostgevel twee vensters, achtergevel beneden gietijzeren vensters, op de parterre twee dichtgezette vensters; westgevel één dichtgezet venster en één zesruitsvenster; dakkapellen toegevoegd.

Hoofdcategorie Woningen en woningbouwcomplexen  
Subcategorie Woonhuis(K)  
Functie Woonhuis

\* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

\*\* Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument



## Monumentnummer\*: 506114

Status rijksmonument  
Inschrijving register\* 07 juni 2004  
Kadaster deel/nr 82764/37

Woonplaats\* Gemeente\* Provincie\*  
Maastricht Maastricht Limburg

Locatiennaam Locatieomschrijving  
Maastricht

Kadastrale gemeente\* Sectie\* Kadastraal object\* Appartement aanduiding Grondperceel  
Maastricht I 3705

### Omschrijving\*\*

INRIJPOORT (zie kaart nr. 5)

Aan het begin van de lindenallee gesitueerde uit het midden van de negentiende eeuw daterende vierkante bakstenen pijlers met gecementeerde afdekplaat en natuurstenen vazen in neo-rococo stijl tussen twee hogere rechthoekige hekpijlers voorzien van ovaalvormige medaillons, vervaardigd uit mergel; op de hoge pijlers natuurstenen leeuwen; middenhek smeedijzer, zijhekjes verdwenen.

Hoofdcategorie Subcategorie Functie  
Kastelen, landhuizen en parken Bijgebouwen kastelen enz.

\* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

\*\* Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument